
Aan de gezamenlijke colleges van B&W van de Greenportgemeenten
p/a Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland
Postbus 558
2300 AN Leiden

Referentie

GP9.004

Betreft

Zienswijze ISG

Datum

30 maart 2009

Geachte colleges,

Hierbij stuurt de Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek u haar zienswijze op het ontwerp-ISG, waarin de gemeenten beogen hun visie vast te leggen op de ontwikkeling van de Duin- en Bollenstreek in de periode naar 2030. In de Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek (hierna te noemen de Stichting) zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: KAVB, LTO Noord, FloraHolland, CNB, Hobaho, Platform Toerisme en Recreatie Duin- en Bollenstreek, Anthos, Vereniging Bedrijfsleven Duin- en Bollenstreek, Kamer van Koophandel Den Haag, Rabobank Bollenstreek, ABN/Amro, Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten, Platform Glastuinbouw Duin- en Bollenstreek, de Nederlandse Bond van Boomkwekers en Plantum). Een aantal van deze organisaties zal ook separaat een zienswijze indienen. Voorts heeft de Stichting besloten gezamenlijk met de andere maatschappelijke groeperingen in deze regio een zienswijze in te dienen.

Wij waarderen de inspanningen van uw colleges om tot een gezamenlijke, gemeentegrenzen overstijgende regiovisie te komen. Ook ondersteunen wij de oprichting van een Greenport Ontwikkelingsmaatschappij, die de uitvoering van de noodzakelijke economische en landschappelijke revitaliseringsopgave in het gebied tot stand moet brengen.

Op veel punten delen uw Colleges en de Stichting de ambities voor de streek ontwikkeling. Op andere punten constateren wij verschillen, in ambitie, in accentuering of in uitwerking. Over een aantal van deze verschillen (zowel inhoudelijk als procedureel) wenst de Stichting haar zienswijze over de ontwerp-ISG aan u kenbaar te maken.

Inleiding

In de zomer van 2008 hebben de colleges van B&W van de gemeenten het Memorandum of Understanding getekend voor de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM). Tot de achterliggende stukken behoorde ook het 'Ruimtelijk Streefbeeld 2030' dat vrijwel ongewijzigd is omgevormd in het onderhavige ontwerp ISG. In onze brief van 5 september 2008 heeft de Stichting inhoudelijk gereageerd op het 'Ruimtelijk Streefbeeld 2030' en nadrukkelijk verzocht om een nadere dialoog over de gebiedsplannen. Deze dialoog is traag en moeizaam op gang gekomen in de wintermaanden van 2008-2009. Dit overleg heeft geleid tot meer verduidelijking van elkaars standpunten en ook is vooruitgang geboekt in het gezamenlijke denken. Helaas is, anders dan besproken, geen slotdocument beschikbaar gekomen waarin het besprokene met wederzijdse instemming is vastgelegd. Omdat de ontwerp ISG geen of beperkt rekening houdt met het besprokene, en er nog inhoudelijke en procedurele verschillen resteren, heeft de Stichting geen andere keus dan haar zienswijze op alle punten naar voren te brengen in deze formele inspraakprocedure. We verwijzen daarbij ook naar onze brief van 5 september 2008.

Gegeven het bovenstaande wenst de Stichting te wijzen op het Pact van Teylingen, waarin afspraken zijn opgenomen waaraan alle ondertekenende partijen, waaronder een aantal bij de Stichting aangesloten organisaties, zich tot 2015 hebben gecommitteerd. De Stichting is met u van mening dat ontwikkelingen aanleiding geven tot een herbezinning op een aantal bepalingen in het Pact. Echter, dat kan in onze visie slechts in samenspraak met en door genoemde partijen. Een en ander gaat verder en dieper dan een afweging van zienswijzen in een formele inspraakprocedure.

Bij het opstellen van onze zienswijze heeft de Stichting de doelstelling van een 'vitale economie in een vitaal landschap' als toetsingskader gebruikt, waarbij de beoogde herstructurering van de regio stoelt op 5 pijlers:

- herstructurering van het bollencomplex met behoud van 2625 hectare netto bollenareaal;
- het oplossen van de ruimtebehoefte van handels- en exportbedrijven en agrarische hulp- en nevenbedrijven;
- ruimte bieden aan de noodzakelijke herstructurering van de glastuinbouw;
- versterking van de toeristische, landschappelijke en recreatieve waarden;
- aandacht voor de ruimtebehoefte van het overig bedrijfsleven.

Algemeen kader

Een geslaagd Greenport proces kenmerkt zich door een integrale en gebiedsbrede opzet, die in samenhang en gefaseerd over een voldoende ruime tijdsperiode volledig wordt uitgevoerd. De Stichting is van mening dat die gewenste integraliteit in de ontwerp ISG niet of onvoldoende uit de verf komt. De plannen van uw Colleges dragen in enkele opzichten meer het karakter van een optelsom van gemeentelijke wensen dan van een integrale visie op het gehele gebied. In een redelijke mate van detail uitgewerkt voor bijvoorbeeld gewenste rode functie-ontwikkeling, minder of in het geheel niet uitgewerkt voor het open gebied. Mede om die reden wellicht, bestaat onduidelijkheid over de uit te voeren projecten en over de functionaliteit ervan bij het realiseren van de gebiedsdoelen.

Herstructurering van het open gebied (bollensector, natuur en landschap, wateropgaven, cultuurhistorie, recreatie en toerisme) in relatie tot duurzaamheid is een van de voornaamste oogmerken van het voorgestelde ruimtelijk beleid, maar aan de uitwerking daarvan en de noodzaak dergelijke gebiedsprocessen *in samenhang* te plannen en uit te voeren in een (deel)gebiedsgewijze integrale herstructurering, worden weinig woorden gewijd. De essentiële ambitie in dezen wordt gemist.

Het succes van het beoogde beleid staat of valt met een goede en integrale aanpak van deze herstructurering. De Stichting biedt aan in samenspraak met u, andere maatschappelijke organisaties in de streek en HH Rijnland op de kortst mogelijke termijn tot een dergelijk integrale visie op de ontwikkeling van het open gebied te komen.

Compensatiebeleid

Een van de belangrijke uitgangspunten voor realisatie van de Greenport Duin- en Bollenstreek betreft de handhaving van het areaal (minimaal 2625 hectare netto) aan geschikte gronden voor de teelt van bloembollen. Dit uitgangspunt is ook bij herhaling onderschreven door de provincie Zuid Holland. De Stichting Greenport ondersteunt dit uitgangspunt eveneens van harte.

Het vraagstuk van de compensatie is ons inziens echter de 'achilleshiel' van uw visie. In een aantal documenten en in afspraken over onder andere de GOM wordt namelijk meer dan de indruk gewekt dat deze compensatie niet of 'uitgekleed' van toepassing zal zijn op sommige geplande bouwlocaties en op andere bestemmingen, onder andere met betrekking tot water, natuur, infrastructuur en dergelijke.

Daarmee ondermijnt u het bovengenoemd breed gedragen uitgangspunt. De Stichting kan hiermee niet instemmen en verzoekt u om die reden met kracht om aanpassingen in uw plannen op te nemen en die duidelijkheid over compensatiespelregels te verschaffen.

In uw plannen wordt de compensatie problematiek voor een belangrijk deel 'opgelost' door de inzet van om te spuiten graslanden en door de inzet, zonder compensatie, van 'tweede klas' bollengrond. Ook is sprake van 'tijdelijke krimp'. De Stichting heeft daarover met u gesproken. Daarin is duidelijk gemaakt dat deze mogelijkheden beperkt mogelijk en beperkt acceptabel zijn. De Stichting vraagt hierover expliciete duidelijkheid te verschaffen.

Meer aandacht en inzet is nodig voor het saneren van de verrommeling (zie rapport commissie Heijkoop). Totdat volledig overeenstemming is bereikt omtrent het compensatievraagstuk en de daarbij behorende garanties, zullen wij ons op het "Pact-standpunt" stellen dat alle (1ste en 2de klas) bollengronden volledig moeten worden gecompenseerd.

Een belangrijke voorwaarde om de doelstellingen naar de toekomst te bereiken is het realiseren van expliciete ruimtelijke duidelijkheid in de bestemmingen, zowel in de plannen en in de uitvoering en handhaving daarvan. Dit laatste aspect blijft onderbelicht in de ontwerp ISG en is ook thans een zwak punt van het gemeentelijke beleid. Wij verzoeken u hierover meer duidelijkheid in de plannen op te nemen.

Balans tussen ruimtelijke doelen

Realisatie van de Greenport Duin- en Bollenstreek vergt een nauwkeurige balans tussen een veelheid aan ruimtevrage functies. In de voorgestelde plannen is een oprechte poging gedaan om tot een dergelijke balans te komen. Realisatie ervan vergt een brede herstructurering van het gebied.

De Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek hecht grote waarde aan een goede balans tussen de diverse functies en doet vanuit die achtergrond hieronder een aantal voorstellen voor aanvulling en aanpassing:

Wonen

Wij verzoeken u de diverse plannen voor woningbouw (Noordwijk, Hillegom) en gerelateerde voorzieningen (sportvelden Noordwijk) te herzien. Deze plannen gaan veel verder dan hetgeen noodzakelijk is vanuit de eigen behoefte en overstijgen zelfs de planperiode. De Stichting begrijpt uit het ontwerp ISG dat tot 2030, dus gedurende de planperiode, de woningopgave volledig kan worden gerealiseerd binnen de contouren van de bollengemeenten. De Stichting verzoekt u om vast te leggen dat realisatie ervan ook binnen die contouren zal plaatsvinden.

De voorziene omvang van de woningbouw na 2030 in de regio buiten de contouren lijkt niet te zijn gewogen met omvangrijke plannen rond (bijvoorbeeld) Haarlemmermeer West, betekenen een grote aanslag op uitstekende bollengronden en ondermijnen de haalbaarheid van het compensatiebeginsel. De Stichting verzoekt u derhalve met klem om deze ambities neerwaarts bij te stellen respectievelijk de noodzaak hiertoe pas in een latere fase vast te stellen. Ook de ontwikkelingen in de huizenmarkt en recente uitspraken van de Tweede Kamer over de woningbouwambities in het westen van het land spelen een rol bij deze overwegingen van de Stichting.

Inzake Noordwijk bestaat vooral veel bezwaar tegen de beoogde bouwlocatie Bronsgeest Noord (landschappelijk zeer waardevol), het geplande sportveldencomplex en het volkstuintencomplex. Wij stellen de in het Streekplan aangewezen locatie Offem-Zuid als prioritaire bouwlocatie voor.

De Stichting is voorts van mening dat er om bovenstaande redenen geen ruimte is en sprake kan zijn van 100 landgoedwoningen. Wij verzoeken u deze plannen te schrappen. Duurdere woningbouw kan ons inziens binnen de contouren van een aantal gemeenten worden gerealiseerd.

Vooraf voor dit onderwerp geldt dat de ontwerp ISG vooral een optelsom lijkt van gemeentelijke deelplannen en geen integrale regionale visie is.

Infrastructuur

Adequate verbetering van de regionale bereikbaarheid wordt door de Stichting onderschreven. Groot belang wordt toegekend aan de 'Rijnlandroute' en de NOG. Voor deze laatste noordelijke ontsluitingsroute en het beoogde tracé daarvan, vinden thans nog studies plaats. Een goede bereikbaarheid is cruciaal en een randvoorwaarde voor alle geplande ontwikkelingen en in relatie tot de extra woningopgave in de ISG en de woningbouw in de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek: "Eerst bewegen, dan bouwen! De Stichting zet, kijkend naar de recente historie, grote vraagtekens bij de noodzaak van de stationsontwikkeling in Noordwijkerhout.

Water

De voorstellen en speerpunten inzake de wateropgave zijn veelal algemeen geformuleerd en bevestigen het hierboven geschetste beeld dat van integraliteit van plannen voor het open gebied nog geen sprake is. Gesprekken met o.a. het Hoogheemraadschap Rijnland ondersteunen de noodzaak om de diverse waterdoelen te realiseren *in samenhang* met de eisen die andere functies in met name het open gebied stellen aan waterbeschikbaarheid, -afvoer en -kwaliteit. De complexiteit van de materie en de potentiële strijdigheid van een aantal doelstellingen en gebiedsfuncties maken invulling en uitvoering van deze opgave veel complexer dan het ontwerp ISG uitstraalt. Een integrale benadering zal zeer waarschijnlijk tot andere ruimtelijke invullingen leiden. Wij herhalen hier ons aanbod om in samenspraak met u, andere maatschappelijke organisaties en HH Rijnland in de streek op de kortst mogelijke termijn tot een dergelijk integrale visie op de ontwikkeling van het open gebied te komen.

Bedrijven

De Stichting kan instemmen met het geformuleerde beleid voor bedrijven en bedrijventerreinen: intensivering en upgradering van bestaande terreinen (ad 40 hectare) en de voorgestelde beperkte uitbreiding van reguliere bedrijventerreinen (ad 40 hectare). Bij verlies aan bollengronden buiten de huidige contouren zal compensatie noodzakelijk zijn. De Stichting Greenport onderschrijft eveneens het ruimtelijk beleid ten aanzien van de agrarische handels- en exportbedrijven. Als gevolg van het proces van schaalvergroting in de keten, is het van vitaal belang dat handelsbedrijven voldoende expansiemogelijkheden wordt geboden, waarbij uitbreiding op bestaande locaties ook buiten de rode contouren mogelijk moet zijn. Over de voorwaarden waaronder die mogelijkheden worden geboden (o.a. compensatie) is snel duidelijkheid nodig.

Bollen- en bolbloementeelt

Belangrijk onderdeel van het herstructureringsproces van de Duin- en Bollenstreek moet de herstructurering zijn van de bollensector in het gebied. Alleen het noemen daarvan in de plannen is onvoldoende om het beoogde proces tot stand te brengen en succesvol te doen verlopen. Daartoe zijn ook nodig het formuleren en uitvoeren van stimulerend flankerend beleid (stimuleren bedrijfsbeëindiging, herplaatsen ondernemers met continuïteitsperspectief, ruilverkaveling), en gericht beleid om de openheid van het landschap te bevorderen. Voor dit laatste beveelt de Stichting met kracht de toepassing aan van effectief 'ruimte-voor-ruimte' beleid. Genoemde stappen moeten per deelgebied worden opgepakt *in samenhang* met de

water-, natuur/landschap- en toerisme/recreatiedoelen. De sector kan een dergelijke herstructurering niet alleen realiseren vanwege de brede en samenhangende doelen en in verband met het hiertoe noodzakelijk instrumentarium. Een dergelijk project moet onderdeel vormen van het totale projectenoverzicht van de Greenport.

Het herstructureringsbeleid gekoppeld aan het ruimte voor ruimte beleid zal tot de gewenste afname van de verrommeling van het gebied leiden, tot schaalvergroting van de bedrijven en bijdragen aan de openheid van het landschap. Deze gewenste bedrijfsontwikkeling zal gefaciliteerd moeten worden door het toestaan van grotere (maar minder) bouwblokken, die landschappelijk zijn ingepast.

Glas

De ontwikkelingsplannen van de glastuinbouw worden in grote lijnen onderschreven door de Stichting. Wel stelt de Stichting zich op het standpunt dat er, anders dan de huidige tekst weergeeft, onderscheid moet zijn tussen het beleid inzake gespecialiseerd glas en ondersteunend glas. Het betreft hier namelijk verschillende bedrijfstypen. Voor de gespecialiseerde glastuinbouw is sprake van drie ontwikkelingsgebieden:

Kloosterschuur/Trappenberg, Zijlhoek/De Woerd en Rooversbroekpolder. De Stichting gaat uit van de 'nulsaldo' benadering voor de streek met betrekking tot het gespecialiseerde glasareaal, naar analogie van het beleid van de provincie Zuid Holland voor de gehele provincie. Afhankelijk van de ambitie om verspreid gespecialiseerd glas te verplaatsen, moet daarom in het plangebied rekening worden gehouden met additioneel areaal voor gespecialiseerd glas.

Natuur, Milieu en Landschap

Naar de mening van de Stichting zijn de plannen voor Natuur, Milieu en Landschap inclusief de cultuurhistorische component in het concept ISG in te beperkte mate uitgewerkt. De Stichting heeft het initiatief genomen om hierover met o.a. de gezamenlijke natuur- en landschapsorganisaties te overleggen. Dit heeft o.a. geleid tot een separate, gezamenlijke reactie op het ontwerp ISG. Ook voor dit onderdeel van het open gebied geldt dat realisatie van de doelen alleen dan succesvol zal kunnen worden gerealiseerd wanneer een goede en *integrale* aanpak van de herstructurering van het open gebied tot stand komt. De Stichting biedt aan in samenspraak met u, andere maatschappelijke organisaties in de streek en het HH Rijnland op de kortst mogelijke termijn tot een dergelijk integrale visie op de ontwikkeling van het open gebied te komen. In deze visie past naar de mening van de Stichting dat realisatie van natuur- en landschapsontwikkeling en waterdoelen geen schadelijke 'externe' gevolgen mag hebben voor andere functies in het gebied.

Toerisme, recreatie en cultuur:

Met betrekking tot dit thema wordt een reeks van actiepunten en projecten genoemd. Niet duidelijk is of die projecten in de nog op te stellen toekomstvisie toerisme prioriteit krijgen. De kansen die ontstaan bij de herstructurering van de Bollenstreek om de landschappelijke kwaliteit te versterken zijn benoemd, maar nog niet uitgewerkt. Ook voor dit belangrijke aspect is het zeer gewenst om op de kortst mogelijke termijn tot een *integrale* visie op de ontwikkeling van het open gebied te komen. Wij verwijzen u in dezen naar hetgeen hierboven op diverse plaatsen is verwoord.

Het masterplan Keukenhof is voor ons in de recent aangepaste vorm een goed uitgangspunt voor de kwaliteitsimpuls voor het toeristische kernproduct van de Greenport. Zoals reeds eerder duidelijk werd gemaakt, wijst de Stichting de plannen voor realisatie van een golfbaan aan de Tespellaan in Noordwijkerhout resoluut van de hand. Datzelfde geldt voor de reservering van de sportvelden in Noordwijk Zuid, welke een groot ruimtebeslag leggen op

het greenport areaal en op de volkstuinten in Noordwijk Noord. Overigens wordt ten aanzien van de genoemde golfbaan op pagina 25 gesproken over een 9-holes baan, terwijl deze op het kaartbeeld van pagina 24 eerder de grootte lijkt te hebben van een 18- of een 27-holes baan.

Veehouderij/graslanden

Uit het ontwerp ISG wordt duidelijk dat een aanzienlijk deel van het thans beschikbare oppervlak aan de veehouderij sector onttrokken zal worden. De veehouderijsector is met pijn in het hart daartoe alleen bereid, indien een optimaal flankerend beleid voor wijkers wordt geformuleerd en uitgevoerd én enkele voor deze sector belangrijke graslanden in dit gebied, en ten oosten van de A44 hun veehouderijbestemming zullen behouden.

Ten aanzien van de graslanden zal een (meer) integrale notitie moeten worden opgesteld, waarin onder andere de volgende aspecten worden afgewogen:

- de standpunten vanuit de veeteeltsector;
- de afspraken ten aanzien van uitbreiding van glastuinbouw;
- de natuur- en/of cultuurhistorische waarden;
- de behoefte en mogelijkheden in het kader van de compensatie tot bollengrond.

Op basis hiervan kan een zorgvuldige afweging worden gemaakt voor eventuele functieverandering van graslanden.

Tot slot

Bovenstaande aanvullingen en kritiekpunten maken duidelijk dat het ontwerp ISG nog niet beschouwd wordt als een uitgebalanceerd product 'van ons'. Samengevat straalt het ontwerp ISG teveel 'rood' uit en te weinig 'open en groen'. Ook leidt het stuk aan een tekort aan samenhang, zowel in de bovengemeentelijke afwegingen m.b.t. 'rood' alsook en in het bijzonder voor de visie op de *integrale* ontwikkeling van het open gebied.

Wij verzoeken u bovengenoemde voorstellen, kritiekpunten en aanvullingen op te nemen in structuurvisie voor de regio en in de uitwerking van het uitvoeringskader. Wij verwachten bovendien een uitnodiging om te komen tot een *integrale* herstructurering van het open gebied. De Greenport Duin- en Bollenstreek zal daardoor meer de kracht van de gezamenlijkheid krijgen. Die gezamenlijke kracht zal nodig blijken om dit complexe regioproces tot een goed einde te brengen, in het belang van wat ons allen in de Duin- en Bollenstreek bindt: een vitale economie in een vitaal landschap.

Hoogachtend,
Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek

A.H. Meerburg,
voorzitter.

Kopie: Gemeenteraden van Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen
College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland